

LÄRARHANDLEDNING

Träna fonemisk medvetenhet

- Hur många bokstavsljud hör du?
- Vilket bokstavsljud hör du först?
- Vilket bokstavsljud hör du sist?

Författare: *Miriam Svartborn*

Skolplus.se

Läs med
Gry och Ola**Träna fonemisk medvetenhet**

Träna fonemisk medvetenhet är ett extramaterial som hör till serien *Läs med Gry och Ola*. Här i lärarhandledningen går vi igenom syfte och tillvägagångssätt. Tillhörande elevblad finns i separata filer.

Övningarna i materialet har fokus på att lyssna. Dels efter *hur många* bokstavsljud det finns i ett ord, dels efter *vilka* bokstavsljud ett ord består av. Detta kallas fonemisk medvetenhet och är en viktig del i elevernas förmåga att kunna avkoda ord och påbörja sin läsutveckling. Genom att använda materialet tränar eleverna på detta. Samtidigt underlättar materialet för läraren att hålla koll på vilka bokstavsljud eleverna känner igen och vilka de behöver öva mer på. Övningar som hör till bokstäverna i läshäfte 1 är markerade med grönt, och de som hör till bokstäverna i läshäfte 2 med blått.

“Hur många ljud hör du?”

Övningen kan med fördel göras två gånger, en gång före och en gång efter eleverna arbetat i respektive läshäfte, i syfte att se om det skett någon progression.

Arbetsgång

Förbered genom att skriva ut elevblad till alla elever. Se till att du har tillgång till listan med orden du ska läsa upp för eleverna, samt protokoll att fylla i efter övningen (lista och protokoll finns sist i denna lärarhandledning).

Börja med att förklara övningen för eleverna. Om ni till exempel ska göra övningen ”Hur många ljud hör du?” med bokstäverna från läshäfte 1 kan det gå till så här:

Rita fyra cirklar på whiteboardtavlan.

Säg: ”Vi börjar med att göra ett exempel tillsammans. Ni ska lyssna efter *hur många bokstavsljud det är i ordet jag snart kommer att säga. Sen ska vi fylla i en cirkel för varje bokstavsljud. Jag kommer att säga ordet två gånger. Lyssna noga nu! Hur många ljud hör ni? Ris. Ris.*”

Elevblad till övningen
”Hur många ljud hör du?”
Blad markerade med
grönt hör till bokstäverna
i läshäfte 1.

Läs med
Gry och Ola

Uttala ordet tydligt två gånger. Första gången i normal hastighet och nästa gång lite långsammare.

Fortsätt: ”Hur många cirklar ska vi fylla i?”

Låt eleverna komma med förslag innan du fyller i rätt antal cirklar:

”Bra! R-i-s (uttala som bokstavsljuden). Vi fyller i tre cirklar, en för varje bokstavsljud.”

När det verkar som att alla elever har förstått delas elevbladen ut. Ta fram listan med orden du ska läsa upp och fortsätt:

”Är ni redo? Då kör vi! Ord nummer ett är lo. Lo. (Säg ordet två gånger, den andra gången lite långsammare.) Hur många bokstavsljud hör du? Fyll i cirklarna på ditt papper.”

Eleverna fyller i cirklar på sina elevblad. Fortsätt sedan på samma sätt med alla ord. Samla in alla elevblad (helst med namn på) och gå igenom rätt svar tillsammans.

Titta igenom de insamlade elevbladen efter lektionen och fyll i protokollet.

“Vilket ljud hör du först?” och “Vilket ljud hör du sist?”

Dessa övningar passar bäst att göra efter att eleverna tränat och läst i respektive läshäfte. Här behöver eleverna ha åtminstone lite kunskap om kopplingen mellan bokstavsljudet och bokstavens utseende.

Arbetsgång

Bestäm vilken eller vilka övningar eleverna ska göra. Förbered genom att skriva ut elevblad till alla elever. Se till att du har tillgång till listan med orden du ska läsa upp för eleverna, samt protokoll att fylla i efter övningen (lista och protokoll finns sist i denna lärarhandledning).

Börja med att förklara övningen för eleverna. Om ni till exempel ska göra övningen ”Vilket ljud hör du först?” med bokstäverna från läshäfte 2 kan det gå till så här:

Skriv bokstäverna b, i och l på whiteboardtavlan, så att alla elever kan se. Se till så att bokstäverna hamnar lite huller om buller, som i övningarna på elevbladen.

Elevblad till övningen
”Vilket ljud hör du först?”
Blad markerade med blått
hör till bokstäverna
i läshäfte 2.

Läs med
Gry och Ola

Säg: ”Vi börjar med att göra ett exempel tillsammans. Ni ska lyssna efter det första bokstavsljudet i ordet jag snart kommer att säga. Sen ska vi ringa in ljudet. Jag kommer att säga ordet två gånger. Lyssna noga nu! Bil. Bil.”

Uttala ordet tydligt två gånger. Första gången i normal hastighet och nästa gång lite långsammare.

Fortsätt: ”Vilket ljud hördes först i ordet? Om ni inte vet så får ni gissa!”

Låt eleverna komma med förslag, innan du ringar in rätt bokstav:

”Bra! Vi hör b (uttala som bokstavsljudet) i början på bil och därför ringar vi in bokstaven b.”

När det verkar som att alla elever har förstått delas elevbladen ut. Ta fram listan över med ord du ska läsa upp och fortsätt:

”Är ni redo? Då kör vi! Ord nummer ett är ur. Ur. (Säg ordet två gånger, den andra gången lite långsammare). Vilket bokstavsljud hörs först i ordet? Ringa in rätt bokstav på ditt papper.”

Eleverna ringar in en bokstav. Fortsätt sedan på samma sätt med alla ord. Samla in alla elevblad (helst med namn på) och gå igenom rätt svar tillsammans. Låt eleverna prata i par och komma med förslag.

Titta igenom de insamlade elevbladen efter lektionen och fyll i protokollet.

Läs med
Gry och Ola

Listor med ord att läsa upp för eleverna

Varje ord högläses tydligt av läraren **två gånger**.
Den andra gången lite långsammare.

Läshäfte/arbetshäfte 1
(o s l r m a e n i v t ä k f)

Hur många ljud hör du?

DEL 1:

1. lo 2. mos 3. ros
4. sol 5. os 6. al
7. ler 8. ren 9. is

Rätt svar:

•• ••• •••
••• •• ••
••• ••• ••

DEL 2:

1. vas 2. en 3. tal
4. val 5. not 6. rä v
7. rik 8. fot 9. fat

•••• •• ••••
•••• •••• ••••
•••• •••• ••••

Vilket ljud hör du först?

1. is 2. lo
3. ro 4. mor
5. al 6. en
7. sol 8. val
9. not 10. fat

Rätt svar:

i, l,
r, m,
a, e,
s, v,
n, f

Vilket ljud hör du sist?

1. lo 2. ros
3. mal 4. ler
5. ren 6. not
7. rä v 8. rik
9. knä* 10. fot

Rätt svar:

o, s,
l, r,
n, t,
v, k,
ä, t

*Nytt ord för eleverna.

Läshäfte/arbetshäfte 2
(u b å g d ö j h p y z c w q x)

Hur många ljud hör du?

DEL 1:

1. ur 2. mur 3. bi
4. bok 5. å l 6. får
7. tåg 8. duk 9. nöt

Rätt svar:

•• ••• ••
•••• •• ••••
•••• •••• ••••

DEL 2:

1. jojo 2. hö 3. haj
4. apa 5. sy 6. zebra
7. cykel 8. kiwi 9. Isaq

••••• •• ••••
•••• •• •••••••
••••••• ••••••••••

Vilket ljud hör du först?

1. ur 2. bok
3. å l 4. gul
5. duk 6. jul
7. hus 8. zebra
9. cykel 10. wok

Rätt svar:

u, b,
å, g,
d, j,
h, z,
c, w

Vilket ljud hör du sist?

1. tub 2. tåg
3. ved 4. lök
5. hö 6. haj
7. rep 8. sy
9. Isaq 10. sax

Rätt svar:

b, g,
d, k,
ö, j,
p, y,
q, x

